

■ درباره «کاپیتان و دوشنبه»
به قلم سمیه کاظمی حسونند

درکی عمیق از آدم‌ها

سعیده اسداللهی

منتقد
ادبی

آیا واقعیت دنیای خارج امری ثابت است، چنان که بتوان تصویری تمام شده و نامتحرک از آن ارائه داد؟ واقعیت امری است متحرک و متحول. به گفته سیمون دو بووار «دنیای واقع چرخش تجارب فردی یکایک انسان‌هاست که درهم می‌رود، با هم می‌آمیزد و در عین حال از هم جدا می‌ماند.» با توجه به این موضوع نمی‌توان از نویسنده انتظار داشت که بتواند تصویری ثابت و تمام شده از واقعیت به ما نشان دهد. دریافت هر یک از ما به اندازه لحظه‌ای کوتاه است.

فهمی جزئی از یک حقیقت کلی. نویسنده هوشیار به این موضوع اشراف دارد که نسبت به جهان در موقعیت است و آنچه را که خواننده دریافت می‌کند، دنیای مفردی است که ابتدا به او عرضه شده و در نهایت مخاطب را جذب می‌کند. جهانی که غیر از دنیای خواننده است اما در او حس یکی شدن را برمی‌انگیزد، حس یکی شدن با دنیایی دیگر، حقیقتی دیگر، آدم‌ها و موقعیت‌هایی دیگر. از همین روست که پروست، ادبیات را محل تلاقی ذهنیت‌ها، بواطن و اذهان می‌داند. آنچه در مجموعه داستان «کاپیتان و دوشنبه» ملموس است، خلق دنیا و شخصیت‌هایی است که حس همراهی و ارتباط با دنیای نویسنده را در مخاطب ایجاد می‌کند.

سمیه کاظمی حسونند حقیقت جهانی را پیش از آن که برای دیگران آشکار کند، کشف می‌کند. برای پرداخت شخصیت‌ها از دنیای فردی خود بیرون می‌آید، با شخصیت‌ها مواجه می‌شود، رنج و ناکامی‌های‌شان را می‌کاود و با درکی عمیق از آدم‌ها، نوع ارتباط‌شان با جهان را پردازش می‌کند.

اغلب داستان‌های این مجموعه با دیالوگ آغاز می‌شوند و این موضوع به مواجهه و رویارویی مخاطب با شخصیت، شدت می‌بخشد. شخصیت‌هایی سرخورده و آسیب‌دیده از موقعیت‌ها و شرایط پیرامون‌شان که گاه حاصل از برخورد آدم‌هاست و گاه محصول دنیایی پر آشوب و پریشان.

کاظمی حسونند در داستان‌های این مجموعه فضاهای شهری و روستایی را در بازه‌های زمانی متفاوت به تصویر کشیده است. ایده اصلی در این مجموعه عمدتاً جنگ، فقر، باورهای غلط و تاثیر آنها در زندگی شخصیت‌هاست. این مجموعه شامل پانزده داستان کوتاه است که توسط نشر آوند دانش به چاپ رسیده است.

کتابخانه
کتابخانه

داستان

نقد

یادداشت

گزارش

گفت‌وگو

۹ آبان ۱۴۰۲

در جلسه نقد و بررسی رمان «جامانده از پسر» مطرح شد

زن ایرانی در حاشیه نیست!

خاطر نخواستیم مانند سهراب شاهنامه کشته شود.»

همیشه قرار نیست پسر به دنبال پدر برود

نفری در این جلسه، به نقش پررنگ جوانان در برهه‌های حساس کشور اشاره کرد و با توجه به شخصیت سالار و سهراب گفت: «همیشه قرار نیست پسر به دنبال پدر برود، گاهی برعکس است. بیشتر مبارزان ما در دفاع مقدس کم‌سن‌وسال هستند. در صحبت‌های امام و رهبری هم تأکید روی جوانان است.»

وقتی زال با پدرش سام هم‌هویتی ندارد

در ادامه، مدنی ضمن اشاره به ساحت و کارکردهای سیمرغ در شاهنامه، به بررسی نقش سیمرغ در شاهنامه و کتاب پرداخت و توضیح داد: «وقتی زال با پدرش سام هم‌هویتی ندارد و به خاطر سرزنش بزرگان در دامنه کوه با سیمرغ زندگی می‌کند؛ سیمرغ، پری به او می‌دهد تا هر بار مشکلی پیش آمد آن را آتش بزند و سیمرغ حاضر شود. در اینجا هم سالار، هر جا مشکل دارد به یاد مادرش سیمرغ می‌افتد.»

نفری نیز شخصیت سیمرغ را نشأت گرفته از حال و هوای مادرانه خویش دانست و درباره دیگر شخصیت‌های زن داستان گفت: «در داستان‌ها به ما القا شده که زن ایرانی بدبخت و هیچ کاره است. این‌طور نیست، زن می‌تواند مثل آذر کسی را بدبخت کند و می‌تواند مثل عالیله باشد و مسیر تکامل را نشان بدهد.»

درباره شخصیت اسد و فرشته

در اواخر جلسه مجری-کارشناس، ضمن اشاره به آیین‌های مذهبی ذکر شده در کتاب از جمله «بنی اسد» در مورد آیین سنتی در پیشوا و ارتباط آن با واقعه ۱۵ خرداد ۴۲ در پل باقرآباد توضیحاتی داد. منتقد در پاسخ به سؤال میرپور درباره دیگر شخصیت‌های داستان پاسخ داد: «از جمله شخصیت‌هایی که اگر در داستان نمی‌آمدند هم اتفاقی برای اثر نمی‌افتاد شخصیت اسد و فرشته بود. شخصیت آذر هم با آن همه عصیان، بعد از دیدن پسرش زود کوتاه آمد.» مدنی صحبت‌های پایانی خود را به نقد شخصیت سهراب اختصاص داد و گفت: «سهراب بعد از زخمی شدن، خانه‌نشین می‌شود و دیگر از او خبری نیست. با توجه به داستان رستم و سهراب و با توجه به روضه حضرت علی اکبر (ع) دوست داشتم که این شخصیت پررنگ‌تر ظاهر می‌شد.»

لازم به ذکر است کانون ادبی راوی گیلان از آذرماه سال ۹۹ فعالیت خود را آغاز کرد. در کارنامه فعالیت‌های اعضای این کانون که جمعی از بانوان استان گیلان حضور دارند، نگارش رمان، داستان کوتاه، جستار، یادداشت نقد کتاب و برگزیده شدن در جشنواره‌های استانی و کشوری به چشم می‌خورد.

به گزارش قفسه کتاب، کانون ادبی راوی گیلان با همکاری کتابخانه خاتم الانبیا، ششمین جلسه نقد و بررسی کتاب را، با محوریت رمان «جامانده از پسر» برگزار کرد.

این جلسه با حضور مرضیه نفری نویسنده اثر، فاطمه السادات مدنی منتقد، زینب السادات میرپور مجری-کارشناس و با همراهی جمعی از نویسندگان و علاقه‌مندان به کتاب و کتابخوانی در کتابخانه خاتم الانبیا برگزار شد.

داستان زندگی مردی به نام سالار

در ابتدای این جلسه، زینب السادات میرپور، ضمن معرفی نویسنده و دیگر آثار او به نام‌های «شب‌های بی ستاره» و «مجموعه داستان‌های شاید عشق باشد شاید عادت» به خلاصه ماجرای کتاب مورد نقد پرداخت و گفت: «جامانده از پسر داستان زندگی مردی به نام سالار است که به دلیل اختلافاتی که با آذر (همسرش) دارد، او و پسر و دخترش راترک می‌کند. به دلایلی به زندان می‌افتد و بعد از آزادی، به پیشنهاد دوستش ذبیح، وارد دارودسته اسماعیل هفت خط می‌شود.» میرپور سپس افزود: «داستان در اواخر دوره پهلوی و در منطقه ورامین، پل باقرآباد روایت می‌شود و سالار در اولین قرارش با اسماعیل هفت خط، متوجه تیر خوردن سهراب، پسر خود می‌شود و ادامه ماجرا به مداوا کردن و مخفی کردن سهراب و البته مشخص شدن حق و باطل می‌گذرد.»

تجربه نزیسته درباره یک لات قمارباز

نفری در پاسخ به سؤال میرپور در مورد موانع پیش‌رو در خلق این اثر گفت: «یک سوم از کتاب را که نوشتم، احساس کردم دیگر پیش نمی‌رود. با این‌که کتاب‌های مختلفی در مورد فرهنگ عامه، فرهنگ قهوه‌خانه و... خوانده بودم اما تجربه نزیسته‌ام راجع به شخصیت سالار که یک لات قمارباز بود، باعث می‌شد کار پیش نرود.»

۷۵۰۰ نویسنده زن

فاطمه السادات مدنی، منتقد جلسه صحبت خود را با اشاره به تحول عظیم ادبیات بعد از انقلاب ۵۷ تاریخچه مختصری درخصوص زنان نویسنده ارائه داد و افزود: شمار نویسندگان زن قبل از انقلاب انگشت‌شمار بوده اما پس از انقلاب تاکنون به

۷۵۰۰ نفر رسیده، بنابراین می‌توان انقلاب اسلامی ایران را نقطه جوششی برای بروز استعداد زنان دانست. این منتقد، در مورد جامانده از پسر گفت: «همان ابتدای کتاب، خواندن جمله «قصه، قصه پدر و پسر» ما را به شاهنامه و کهن الگوی پسرکشی می‌برد.»

وی سپس از نفری در مورد سرنوشت شخصیت سهراب و چرایی زنده ماندن او پرسید و نفری پاسخ داد: «سهراب نماد رشد و بالندگی انقلاب است و می‌خواهد انقلاب را به نتیجه برساند. زنده ماندن او به معنای زنده ماندن مسیر و انقلاب است. به همین